

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460526

19. De rerum permutatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61800)

utenda, non abutenda, melioranda, non deterioranda detur. Zoëf. ad ff. h. t. n. 110. Sed hoc ita, si deterioratio facta sit latâ, aut levi culpâ, non levissima, arg. l. 5. §. 2. ff. Commod. & ut tota emphyteusis non amittatur, si pars tantum deterioretur. Mynsing. centur. 6. obseru. 86.

VII. Finitur emphyteusis per consolidationem dominii utilis cum directo per §. finitur. Inst. de Usufr. In domino autem, an in Emphyteuta, vel etiam tertia persona dicta consolidatio contingat, parum refert.

TITULUS XIX.

De rerum permutatione.

SUMMARIA.

1. Permutationis diversa acceptio. 2. Definitio. 3. origo. 4. quinam permutare possint? 5. usque 10. Quae res permutari possint, quae non? 10. 11. Adducuntur requisita permutationis. 11. Quis sit permutationis finis? 13. 14. Quinam effectus?

Etiam per permutationem dominium transfertur, eaque proximè accedit emptioni - venditioni, imò ejusdem species esse dicitur in l. 2. ff. l. 2. C. h. t.

§. I.

1. Permutatio accipitur vel generaliter, vel specialiter. Generaliter accepta plerosque contractus involvit, & reducit ad contractum innominatum *do, ut des*, Gloss. & Sitchard. ad Rubr. C. h. t. n. 3. Specialiter verò sumpta denotat peculiarem contractum innominatum, vulgò ein Tausch. In qua acceptione.

§. II.

2. Definitur permutatio, quòd sit contractus innominatus, bonæ fidei, per quem una certa species pro altera vicariâ præstatione commutatur. l. 1. pr. & §. 2. ff. l. 5. C. h. t.

Dicitur, quòd sit contractus innominatus:

esse contractum, probat §. 2. Y. *diverse Inst. de Empt. & vend. & l. 1. §. 2. ff. h. t.* Etat igitur Ant. Faber lib. 6. *conject. c. 9.* qui negat, permutationem esse contractum, & dicit, tantum esse causam contractus, ac rerum permutationis contractum fieri. Esse autem contractum innominatum, apertè colligitur ex cit. l. 1. §. 2. & docent Surdus *consil. 433. n. 30.* Welenbec. in *Parat. ad ff. h. t. num. 10.* Vult. lib. 3. *jurispr. c. 41.* quidquid contradicat Corrausius 1. *Miscellan. 23. n. 4.* Quamvis enim permutatio non solum generalissimum nomen *do, ut des*, sed etiam proprium nomen habere videatur, hoc ipsum tamen nomen permutationis nimis generale est, & plerisque contractibus accommodari potest non minus, quam nomen reliquorum contractuum innominatorum.

§. III.

Causa efficiens permutationis alia est remota, alia proxima.

Remota est Jus Gentium: cum sit contractus antiquissimus, ita ut origo emendi, vendendique ab illo caperit: unusquisque enim secundum necessitatem temporum, ac rerum utilibus inutilia permutabat, quoniam evenit, ut, quod alteri superest, alteri desit. l. 1. ff. de *Contrab. empt.*

Proxima sunt permutantes, Possunt autem permutare, qui alienare: aut qui vel sunt veri & liberi Domini rerum permutandarum, vel dispositione juris locò Domini habentur. Ratio hujus regulæ est: quia permutatio est species alienationis. arg. *c. nulli de Reb. Ecclæs. alien.* Tiber. Decian. *vol. 3. consil. 55. n. 53.* cum per illam transferatur dominium. l. 4. C. h. t. si id penes permutantes fuit. l. 1. §. 3. ff. *Eod. c. 6. §. ad hoc de Except.*

§. IV.

Materia, seu *objectum* permutationis sunt res permutandæ. Possunt autem permutari species, seu res certæ, usû non consumptibiles,

bles, temporales, propriae, non alienae. Pro pleniori intellectu.

Dico I. permutari posse species, seu res certas usu non consumptibiles: nam si species detur pro pecunia, erit *venditio* l. 1. ff. h. t. Si detur quantitas, id est, res fungibilis pro alia quantitate, v. g. frumentum pro frumento, oleum pro oleo, vinum pro vino, erit *mutuum* princ. Inst. Quib. mod. re contrab. oblig. Si genus commutetur cum genere, & quantitas cum quantitate diversi generis, aut species seu res certa usu non consumptibilis cum genere, vel re incerta, aut fungibili; puta si detur frumentum pro vino, Bucephalus pro aliquo equo, vel bove in genere, aut pro certa mensura vini, vel frumenti, non erit *permutatio*, sed contractus innominatus, do, ut des: ut ut enim hoc non adedò clarè in iure expressum sit quòd solummodo inter duas species permutatio esse possit, id tamen receptior DD. sententia sustinet, indeque constat, quòd in l. 5. C. h. t. & passim alibi duarum specierum mentio fiat, ut observat Hostiens. in Summa. h. t. n. 2. Neque autem, in re unum, & idem esse, sive contractus do, ut des: sive *permutatio* celebretur, nam licet uterque sit contractus innominatus, tamen *permutatio* est contractus bonae fidei, non item contractus, do, ut des per text. in §. 28. Inst. de Act.

Dico II. permutari non posse res spirituales pro re temporalis, puta jurisdictionem spirituales pro summa pecuniae, Ecclesiam pro castro, vel praedio, jus patronatus, eligendi, aut decimandi pro re alia pretio aestimabili: siquidem generaliter permutatio de spiritualibus ad temporalia tanquam simoniaca reprobata est in c. fin. h. t. & in c. fin. de Pactis. Addidi: pro re temporalis: quoniam duo Monasteria, quae habent Ecclesias sibi incorporatas, possunt easdem permutare. c. ad quaestiones 6. b. t. Similiter si una Ecclesia habeat jus decimandi in agro alterius Ecclesiae, aut vic-

no, & haec vicissim, possunt invicem propter maiorem commoditatem haec sua jura commutare, servatis tamen solennitatibus ad alienationem rerum immobilium requisitis per c. nulli. §. de Reb. Eccles. non alien. Et generaliter res spirituales pro aliis etiam spiritualibus, vel his annexis permutare licere siue labe simoniae, tradidimus ad c. de Simonia. sub. n. 16. Verùm hic

Dubietur I. An, & quae beneficia commutari valeant? Sanè ne Clerici privata auctoritate beneficia sua permutent, sub poena privationis ipsò factò incurrendae (nisi permutantis simplicitati veniam tribui aequitas suadeat. c. 8. h. t.) prohibetur c. 5. & 7. Eod. attamen cum consensu & auctoritate Superioris ea non modò inter se conformia, sed etiam difformia, v. g. beneficium simplex cum curato, dignitatem cum personatu, commendam ad vitam cum titulari, aut etiam unum cum pluribus & validè & licitè commutant. c. un. h. t. in 6. Panormit. in c. cum olim 7. Eod. Rebuff. in Prax. p. 3. tit. de Permutatione. n. 51. Federic. in tr. de permut. benefic. q. 6. & seqq. dummodo beneficia sint permutantium, & permutantes in illis jus in re adepti sint: nam expectantiam, mandatum, vel nominationem ad beneficium cum praesenti beneficio mutare non licet per c. fin. h. t. & ibi Imol. Petr. de Perus. & Florian. in c. quaesitum 5. Eod. Matthæus de Afflictis decis. Napol. q. 17. Amplius: aliquando Episcopus rectè cogit ad permutanda beneficia, ut si fortè Clericus pro uno beneficio minus sit idoneus, vel aliàs necessitas, aut utilitas Ecclesiae id exigat. Panormit. in d. c. quaesitum. §. h. t. Non tamen potest Episcopus beneficia ex causa permutationis resignata alteri, quàm ipsis permutare volentibus conferre, etiamsi adsint Expectantes, quibus vi gratiae Papalis beneficium primò vacans conferri deberet, vel etiamsi in mense Papali dicta resignatio

tio in manus Episcopi fieret, eò quòd ejusmodi beneficia non simpliciter vacant, aut resignentur, sed sub conditione tantum, si reciproce unus compermutantis beneficium alteri conferatur. *c. nn. h. t. in 6. Clem. un. Eod. Gonzal. ad Reg. 8. Cancell. gloss. 14. n. 32.*

§ *Dubiratur* II. an in permutatione beneficii pinguis cum tenui excessus proventuum pecuniã, vel aliã re temporalipretio aestimabili compensari possit? Videtur, beneficia incorporata secernenda esse à non incorporatis sive ab iis, quæ in titulum concessa sunt. In beneficiis incorporatis id licet. Ut ecce! si duo Monasteria volunt inter se permutare Parochias, quarum una ampliores possessiones, & majores redditus temporales habet, licitum est alteri hunc excessum pecuniã compensare, & Ecclesiam pauperiorem unã cum mille aureis pro altera ditiore dare. Optimã ratione: quia fundi, & possessiones beneficiorum sunt in dominio Monasteriorum, & aliquid separabile à jure spirituali, ideòque pro illis, tanquam rebus merè temporalibus, pecunia absque simonia accipi potest. *c. ad quæstiones 6. & ibi DD. h. t.* Econtra in beneficiis non incorporatis, ut si duo Parochi ita velint inter se Parochias suas permutare, minimè licebit redditus inæquales pecuniã, vel aliã quavis re temporali compensare, quidquid contradicant Panormit. Cajetan. & nonnulli alii citati à Barb. in *Collect. DD. ad d. c. 6. n. 1.* qui generaliter ex eo textu concludunt, quoties beneficia commutanda quoad redditus inæqualia sunt, posse excessum pecuniã compleri. Sed malè: cum enim tales Beneficiati, seu Parochi non habeant dominium possessionum, & fundorum ad Ecclesiam pertinentium, sed titulum duntaxat, seu jus percipiendi exinde fructus, non possunt dare & accipere pecuniam pro fundis, seu possessionibus Ecclesiarum, sed tantum pro titulo, seu jure exigendi ampliores redditus, quod jus spirituale est, vel sal-

tem spirituali principaliter annexum, & consequenter non potest sine vitio simoniæ pretio aestimari, vel pro re aliqua temporali commutari. arg. *c. si quis objecerit causã 1. q. 3. Barb. loc. cit. Covar. 1. Var. resol. c. 5. n. 8.* An illi, qui beneficium pinguis pro tenui, maxime ex causa utilitatis Ecclesiæ, dimittit, annua pensio ab Episcopo assignari possit? diximus *supra ad tit. ut Ecclesi. benefi. sine dimin. n. 43.*

Dico III. non posse permutari res alienas, sed proprias. *l. 1. §. 3. ff. h. t. ubi Paulus JCeus scribit: Pedius ait, alienam rem danteo nullam contrahere permutationem.* Ratio est: quia permutatio præfert proprietatis, ac domini translationem; quod autem alterius est, ei ignorant, & invito auferri, & in alium transferri non potest: ideòque si res aliena data sit, permutatio revera non contrahitur, nec actio præscriptis verbis, sed actio duntaxat in factum inde nascitur, & si res ante completam ulucapionem evincatur, aut si ante evictionem is, qui accepit, alienam esse nesciverit, quasi permutatio nulla intervenerit, quod à se est datum, ac si nihil sibi traditum fuisset, *condictione causã datã, causã non secutã, repetere: l. 1. §. 3. junctò §. 4. ff. b. t. l. ult. ff. de Condict. causã datã, causã non secutã.* aut verò, si mavult, ad contractus implementationem, hoc est, rei propriæ traditionem, agere poterit. *l. 1. & ibi Sichard. n. 5. l. 4. l. 5. l. fin. C. h. t. Bachov. ad Trentl. vol. 1. disp. 30. th. 10. in fin.*

Cæterum cum debitis solemnitatibus permutari possunt etiam res Ecclesiarum: *c. 1. h. t. & ibi Barb. c. nulli 5. & ibi Gloss. de Rel. Eccles. non alien. res Minorum: l. 4. & 1. C. de Præd. Minor. res Civitatum & Universitatum. l. fin. C. de Vend. reb. civil. Surdus consil. 28. num 82. item res feudales 2. Feud. 55. cap. Imperialem. Latè Mantic. de Titul. & ambig. convant. lib. 25. à 6. 3.*

§. V.

10 *Forma permutationis est vel generalis, vel specialis.*

Generalis consistit in eo, ut conventionem factam de commutanda specie cum specie, id est re individua cum alia, res ipsa tradatur. *l. 4. §. 1. C. h. t.* etenim permutatio, sicut omnes alii contractus innominati, non solo *consensu*, sed *re*, id est, *actuali traditione* perficitur: hinc quantumvis duo de rebus suis mutuo commutandis tractent, & conveniant, nondum erit contractus permutationis, sed nudum pactum, ex quo non datur actio saltem de jure civili, ac proinde, si alteruter resilire velit, per nullam actionem ad præstandum interesse compelli potest, juxta textum expressum in *l. ex placito. 3. C. h. t. Mantic. cit. lib. 25. tit. 1. n. 1. §. 2.* verum tunc primum commutationis contractus esse incipit, si unus saltem rem suam alteri tradat sub spe aliam recipiendi *l. 7. ff. de Præscript. verb. d. l. 4. §. 6. & fin. C. h. t.* & quamvis permutatio magnam cum emptione & venditione similitudinem habere videatur, in hoc tamen summopere discrepat, quia, ut loquitur *Jctus in l. 1. §. 2. ff. Eod. emptio, ac venditio nudâ consentientium voluntate contrahitur, permutatio autem ex re tradita in initium obligationi præbet; ex ratione dicta, quod sit contractus innominatus: nam nudo consensu obligationem constituit, in his duntaxat receptum est, qui nomen suum habent, ut *ibid.* dicitur, & expendit *Bartol. in d. l. 3. C. h. t.**

11 *Forma specialis*, seu propria permutationis beneficiorum insuper exigit I. ut Clerici ea resignent in manus Superioris exprimentes, quod id causam permutationis faciant. *c. un. h. t. in 6.* Prius tamen de permutatione faciendâ inter se tractare, & convenire poterunt, non quidem ut talis permutatio statim pro rata, & firma habeatur, sed dirigendo se in consensum Superioris, in cujus deinde mani-

bus hac de causa beneficia resignare velint. *Gloss. in Clem. un. V. volentibus h. t., Panorm. in c. quasitum. num. 10. Eod. II.* Ut requirant consensum illorum, qui jus conferendi, eligendi, aut præsentandi habent in talibus beneficiis: alias hi de contemptu agere & permutationem annullare poterunt. Imò si hujusmodi permutatio fiat Patronis, vel Collatoribus contradicentibus & invitis, nisi in maximam Ecclesiæ utilitatem vergat, ipso jure nulla erit. *Garc. de Benefic. p. 11. c. 3. n. 19. & 21. Barb. de Offic. & potest. Episcop. alleg. 69. num. 16. Henric. Canil. in Summ. lib. 3. tit. 8. §. 2. III.* Ut justa causa necessitatis, vel utilitatis Ecclesiæ, aut saltem ipsorum permutantium interveniat; ut si Parochus propter infirmitatem, Parochianorum aversionem, vel imperitiam linguæ in loco beneficii utiliter commorari nequeat. *Garc. cit. p. 11. c. 3. n. 47.* An autem causa justa, vel injusta sit? Superior arbitrabitur. *P. Engel h. t. n. 5. IV.* Ut accedat autoritas Superioris, *c. 5. 7. & 8. h. t.* scilicet Papæ, aut Episcopi, in cujus Diocesi beneficia sita sunt *d. c. 5.* Inferior hæc prærogativâ nullatenus utitur, nisi eam præscriptione adeptus fuerit, aut jurisdictionem quasi Episcopalem obtineat. *c. Ab-bates. in fin. de Privil. in 6. Gloss. in Clem. un. h. t. Rebuff. in Prax. p. 3. tit. de permutatione n. 20.* Quod si beneficia compermutanda in diversis Diocesibus sita sint, necessum erit intervenire utriusque Episcopi autoritatem. *Pirrhing. h. t. n. 15.* Sed ad majus commodum, ac facilitatem alter eorum poterit vicem suam, & potestatem admittendi, ac conferendi alteri Episcopo committere, ut omnia procedant coram uno, eodémque Collatore. *Gloss. in c. un. de Rer. permut. in 6. V.* requiritur, ut, si fiat permutatio coram S. Pontifice, ut simul cætera compermutantium beneficia exprimentur. *Rebuff. loc. cit. num. 34.* ubi asserit, ita à Rota Romana judi-

judicatum, & à pluribus DD. traditum esse. Quapropter, etsi id neget Federicus *tr. de perm. benefic. q. 18.* tutius erit, aut cuncta exprimere, aut clausulam inferere, ut tacita pro expressis habeantur.

§. VI.

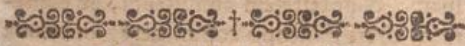
- 12 *Finis permutationis est, ut subveniatur humanis necessitatibus, & is, qui animò permu-
tandi rem suam dedit, aliam sibi magis utilem recipiat. l. 4. in fin. C. h. t.*

§. VII.

- 13 *Effectus permutationis est duplex: proximus & remotus.*

Proximus est obligatio accipientis: dans enim ex sua parte jam sustulit omnem obligationem, habetque jus, antequam pars altera impleat, ut possit liberè pœnitere, remque datam repetere conditione causà datà, causà non secutà, esto, qui accepit, neque in mora sit, neque in culpa; imò licet paratus sit ex sua quoque parte implere contractum. l. 1. 4. & 7. C. h. t. Ubi obiter adverto, hoc jus pœnitendi ei tantum competere, qui dedit, non etiam hæredi ejus: quia hoc jus, cum pœnitentia sit voluntatis, personæ defuncti cohæret, nec ad hæredem ejus transit. arg. l. 8. §. 3. ff. de Libert. legat.

- 14 *Remotus est actio præscriptis verbis: quæ est personalis, bonæ fidei, & ei competens, qui rem suam animo permu-
tanti alteri dedit, ut ipse aliam rem in specie ab eo ex permutatione recipiat. l. 6. C. h. t. & si fides contractus non servetur, interesse præstetur. l. 1. C. Eod.*

TITULUS XX.

De Feudis.

SUMMARIUM.

1. 2. 3. Feudi onomatologia. 4. Definitio. 5. Usque
19. Divisio. 19. 20. Origo. 21. Usque. 25. Adm-

cuntur persona, qua dare. 25. usque 33. Qua acci-
pere possunt feudum. 33. usque 43. Quibus mo-
dis acquiratur feudum? 43. Assignantur res, qua in
feudum dari possunt. 44. Forma feudi stat in peti-
tione investitura. 45. In ejus solemnitate. 46. Et
juramento fidelitatis. 47. Quis sit finis feudi? 48.
usque 51. quoniam effectus. 51. & seq. Quibus mo-
dis feudum amittatur?

CUM per contractum feudalem utile do-
minium transferatur, sicque res quo-
dammodo alienetur præcedentibus titulus de
Feudis subijcitur.

§. I.

*De etymo feudorum tanta inter DD. est va-
rietas, ut ferè dicere queas, tot hic esse senten-
tias, quot capita; probabiliior tamen est, feu-
dum ab Italorum vocabulo fede, quod Latinis
fides, seu fidelitas, est, denominari, atque id
ipsum titulus Vasallorum, quò insigniuntur,
liebe / getreue / probat. Rosenthal c. 1. de
Feud. concl. 7. l. 1.*

§. II.

*Synonymicè feudum sæpius beneficium nun-
cupatur. 1. Feud. 1. §. 2. & 4. 1. Feud. 14.
in pr. unde & Vasallus beneficiarius, beneficia-
tus, aut inbeneficiatus salutatur. Interdum
feudum appellatur etiam gratia. Stryk in
Exam. jur. feud. c. 2. q. 10. Germanicè di-
citur ein Lehén à verbo leihen / quod signifi-
cat aliquid utendum fruendum concedere, ut
ut alii aliunde derivent. Ludwel, Synops. feud.
c. 2.*

§. III.

*Quoad homonymiam vox feudi aliquando
sumitur pro ipso negotio, seu actu, quò jus
feudi contractu feudali interveniente inter
dominum & Vasallum constituitur, Lehens
Contract, Lehens & Geding. 2. Feud. 3. §.
1. 2. Feud. 23. Nonnunquam pro ipsa re,
quæ in feudum datur, Lehens; Gut. 1. Feud.
4. juncto 2. Feud. 8. princ. Hinc passim le-
gimus, feudum mutari, alienari, oppignorari.
Nec iste modus loquendi insolitus est: nam
servi-*